

К. І. Бельмас, І. С. Зігунова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЕКСКУРСІЇ НА МАРШРУТАХ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ

Стаття присвячена актуальним питанням ефективної організації екскурсійного обслуговування на маршрутах активного туризму. Розкрито основне значення організації екскурсійних послуг сучасної туристської індустрії. Описані особливості застосування головних принципів, яких потрібно дотримуватися під час організації екскурсійної діяльності на маршрутах активного туризму.

Ключові слова: спортивно-оздоровчий туризм, інструктор-провідник, екскурсовод.

Статья посвящена актуальным вопросам эффективной организации экскурсионного обслуживания на маршрутах активного туризма. Раскрыто основное значение организации экскурсионных услуг современной туристской индустрии. Описаны особенности применения главных принципов, которым нужно следовать при организации экскурсионной деятельности на маршрутах активного туризма.

Ключевые слова: спортивно-оздоровительный туризм, инструктор-проводник, экскурсовод.

The article is devoted to topical issues of effective organization of excursion services on the routes of active tourism. The basic value of the organization of excursion services of the modern tourist industry is revealed. Features of application of the main principles which need to be followed during the organization of excursion activity on routes of active tourism are described.

Key words: sports and health tourism, instructor-guide, guide.

Постанова проблеми. Екскурсійна діяльність – це важливий засіб формування світогляду туриста. Екскурсія є дуже важливою частиною подорожі, яка розширює кругозір людини, дає можливість краще пізнати історію, пробуджує глибоку повагу до минулого та любов до навколишнього світу. Туризм – не тільки фізичний розвиток, бадьорість і працездатність, а й відмінний засіб виховання у нашої молоді цілеспрямованості, зібраності, прагнення до пізнання [4].

Організація екскурсійних послуг є великою школою життя для становлення свідомості підростаючого покоління. Крім виховання високих моральних якостей та естетичних почуттів, екскурсії розвивають спостережливість, увагу. Збагачуючи свій розум теорією і практикою пізнання дійсності, екскурсанти пізнають життя у всій його різноманітності.

Аналізуючи дослідження науковців минулого – Александрова Ю. Н., Анциферова М. П., Бархаша Л., Дьякової Р. А., Ємельянова Б. В., Пасечного П. С., Родіна А., Соколовського Ю., Ушакова Л. – і сьогодення: Бабарицької В., Грибанової С. В., Короткової А., Малиновської О., Чагайди І. М., – потрібно згадати теоретичні напрацювання, які допомагають організувати якісні екскурсійні послуги, спрямовані на задоволення потреб екскурсанта. Над цією проблематикою також працювали такі науковці як Дьорова Т. А., Кифяк В. Ф., Костюкова О. М., Мініч І. М., Скрипник М. І., Федорченко В. К., Форменко Н. А., Цехмістрова Г. С. та ін.

Мета – зробити теоретичний аналіз сучасних особливостей створення екскурсії на маршрутах активного туризму.

Виклад основного матеріалу. Туристську індустрію вважають однією з найприбутковіших галузей економіки в світі, і з кожним роком її вплив на економіку країни все посилюється. На туристичну галузь припадає 12% світового внутрішнього продукту, понад 11% витрат споживачів, 5% світового валового продукту, 7% світових інвестицій, а також кожне 16-те робоче місце. Як прогнозує Всесвітня туристична організація (UNWTO), розвиток туризму не зупинятиметься, а, навпаки, зростатиме доволі високими темпами [4].

Спортивно-оздоровчий туризм – це самостійна, соціально-орієнтована сфера життя значної частини суспільства; ефективний засіб духовного і фізичного розвитку особистості за допомогою виховання дбайливого ставлення до природи, взаєморозуміння та взаємоповаги між народами та націями. Активний туризм являє собою як поїздки туристів-індивідуалів, так і організованих груп туристів з метою занять спортом або відвідування великих спортивних заходів: змагань, чемпіонатів, олімпіад. Але незважаючи на це активний туризм передбачає, що потенційними споживачами даного виду послуг будуть люди, які не займаються професійним спортом. На маршрутах активного туризму людина отримує можливість познайомитися з культурою народу, що проживає в районі подорожі, отримати емоційне задоволення від споглядання чудових природних ландшафтів. Туристи мають можливість відвідати екскурсійні маршрути, парки, музеї.

Техніка проведення екскурсій на активних маршрутах в значній мірі залежить від виду туризму та складності маршруту. Як правило на активні тури невисокої категорії складності (1 – 3) люди приїжджають не тільки зі спортивними цілями, а перш за все з пізнавальними, екологічними, оздоровчими. Більш складні маршрути з ділянками і перешкодами вище 3-ї категорії складності характерні для екстремального туризму [3].

Технологічно можна виділити дві складові таких турів – доставка (і повернення) туристів до місця початку маршруту і власне сама траса маршруту. Перший елемент може включати шляхову інформацію, відвідування екскурсійних об'єктів, фото стопи. Екскурсовод повинен розкрити унікальність та особливості природи, історії, культури, зацікавити туристів іншими можливостями відвідування свого регіону. Якщо район має досить малу кількість екскурсійних об'єктів, то необхідно передбачити показ відео, тематичних документальних фільмів, анімаційні заходи [2].

Якщо взяти гірничо-пішохідний вид активного туризму важливо намітити ділянки, на яких можна зібрати групу та провести показ об'єктів і розповідь про них. Ці розповіді, можуть тривати 10 – 15

хвилин, їх можна поєднати з відпочинком або привалом на маршруті. Достатньо буде розповісти декілька слів про об'єкт, показати його, можливі інтерактивні доповнення, для максимальної зацікавленості екскурсантів [1]. Також їх необхідно враховувати при складанні паспорту екскурсії, графіку проходження. Схожа техніка проведення екскурсії і в кінному туризмі.

Характеризуючи водний туризм, легко визначити, що техніка проведення екскурсії дещо відрізняється. В такому виді туризму екскурсійна інформація дається на ділянках спокійної води або під час стоянок на березі. Необхідно передбачити невеликі радіальні виходи для огляду цікавих об'єктів – водоспадів, печер, озер, історико-культурних пам'яток, розташованих уздовж маршруту [5].

У велосипедному та авто-мототуризмі можливість проводити екскурсії є лише на місцях стоянок і збору групи. Для проведення екскурсії на велосипедних, авто-мото турах або у вітрильному туризмі можна використовувати радіогіди, рації, що дозволяють вести мовлення на відстані 1 км і більше. Також обов'язковим є показ об'єктів, які знаходяться на маршруті.

Не менш цікавим та екстремальним є лижний та спелеотуризм. Але на таких маршрутах проведення екскурсії є досить проблемним. В першому випадку екскурсійний показ можливий не більше ніж 5 хвилин. Причиною цього є холодна пора року, яка не дозволяє стояти на місці довгий час. Спелеотуризм має обмеженість панорами. Для того, щоб проводити там екскурсії повинні буди добре обладнані та освітлені печери, але в такому випадку вони втрачають свою цікавість [6].

Для більшого задоволення та відпочинку, на будь якому виді туризму буде доцільне доповнення вечірніх заходів біля вогнища, які дозволять в повну міру відчувати гармонію з природою, розслабитися після далекого активного маршруту, пояснюючи і поглиблюючи знання про побачене на маршруті. При плануванні активного туристичного маршруту слід знати про систему особливо охоронюваних природних територій, відвідування яких може в значній мірі поліпшити інформованість туристів про природні особливості

регіону та сприяє екологічному вихованню. На практиці доведено, що при зміні виду діяльності на маршруті з активного навантаження на пізнавальне та навпаки протягом дня, позитивно впливає на емоційний стан людини, захищає від фізичної або розумової перевантаження [2].

Останнім часом все більшої популярності набирають квест-екскурсії та творчі майстер-класи, які чудово можуть поєднатися з активним туризмом. Наприклад, екскурсвод може запропонувати провести невеликий майстер-клас ввечері біля вогнища на тематику екскурсії або за задалегідь визначеними інтересами групи.

Проаналізувавши задану тему можна стверджувати, що проведення екскурсії пов'язуючи з активним туризмом має більший вплив на людей, та більше зацікавлює їх взяти участь. Кожен вид туризму досить добре поєднується з екскурсійним маршрутом, та не виключає додання нових цікавих методик та технологій. Робота на активних екскурсійних турах, вимагає комплексної підготовки гідів з урахуванням компетенцій екскурсводів та інструкторів провідників [6]. Це повинно враховуватися при навчанні відповідних кадрів і підвищенні кваліфікації, а також при проведенні атестації. Саме такий підхід може забезпечити туроператорам, що спеціалізуються на активних турах з екскурсійної складової, необхідний рівень безпеки, надійності при проходженні маршрутних перешкод, інформаційної достовірності та сервісної забезпеченості для створення привабливого, якісного туристичного продукту.

Список використаних джерел

1. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес. 2007. 464 с.
2. Жежнич П. І Основні підходи до моніторингу та аналізу якості туристичної документації. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». 2012. № 743. С. 190 – 199.

3. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: ученик. 3-е изд., перераб. и дополн. М.: Советский спорт, 2002. 216 с.
4. Король О. Д. Навчально-методичний посібник: Організація екскурсійних послуг у туризмі. 2016. 144 с.
5. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика: Монографія. Київ. нац. торг.екон. ун-т, 2007. 493 с.
6. Михайліченко Г. І. Практика організації туристичних подорожей: Навч. посіб. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т., 2003. 156 с.